

כשהקראע נמצא בין דף לדף או בין השיטין – נסתפקו, ועלה ב'תיקו'.

בדיעבד, אם תיקן בתפירה או בדבק ונמצא בשעת הקריאה – אין להוציא אחרת, שהרי אין כאן פסול אלא משום הידור. וכל שכן אם אין שם ספר אחר, יש לקרוא בזה (ט"ז יו"ד רפ סק"ב).

ב. מזוזה שכתבה שתיים מלים בשורה – כשרה. וכל שכן כשנכתבה שתיים ושלש ואחת (ככתיבת שירה)

– כשרה. אבל נכתבה כמשולש, אחת שתיים ושלש (כקובה), או שלש שתיים ואחת (כזנב) – פסולה.

א. הוא הדין מצד אחד של הכתב, אם הוא מיצר והולך או מרחיב והולך – יש לפסול. ואולם אם

אינו לכל אורך המזוזה אלא נוטה באלכסון בקטע מסוים, וגם אינו מסיים בחוד ממש אלא

אלכסון בעלמא – אין לנו ראייה לפסולה, וראוי לצאת בה כהלכה (עפ"י שבט הלוי ח"ב קנה).

התקינו הסופרים סדר חלוקת השיטות במזוזה, כ"ה שורות. ואולם אין חלוקה זו לעיכובא

(עתוס' לב. ד"ה הא; פ"ת יו"ד רפח, ו).

ב. בספר התרומות (רה) נסתפק לומר שתפלין דינם כס"ת, ופסול בהם שתיים שלש אחת, וכ"ש

שתיים ושתיים, אבל שלש שלש – כשר.

ג. הרמב"ם (תפלין רפ"ה ובכס"מ) פרש 'שתיים ושלש' – עורות.

ג. על הארץ שבסיום המזוזה – בשיטה אחרונה (ללא מלים נוספות. רש"י). י"א בימין השורה וי"א בשמאלה

(כגבה שמים על הארץ – האם ה'שמים' מעל 'הארץ' ממש, או מרוחקת ממנה כמה שיותר).

בסיום פרשה ראשונה, סותם. כן נהגו האידנא עלמא. (לב). ואם עשאה פרשיות פתוחות – כשר (רב נהמן

בר יצחק). ובירושלמי פסק רב כמאן דאמר 'פתוחות' (עתוס').

כורך המזוזה מ'אחד' כלפי 'שמע'.

ד. ספר תורה שכתבו כשירה, או שירה שנכתבה כספר – פסול.

דף לב

נה. א. כמה ריוח יש להשאיר בגליון המזוזה סביב הכתב?

ב. ס"ת או תפלין שבלו, האם מותר לעשות מהם מזוזה אם לאו, ומדוע?

ג. על אלו סוגי עורות נכתבים תפלין ומזוזות, ובאיזה צד? מה הדין כששינה?

ד. האם תפלין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב?

ה. האם סת"ם צריכים שרטוט, לעיכובא או לכתחילה?

ו. האם מותר לשבת על מטה שספר תורה מונח עליה?

ז. מה דינה של המזוזה שכתובה כאגרת; תלאוה במקל; הניחה מאחרי הדלת?

א. עושים במזוזה ריוח סביב הכתב מלמעלה ומלמטה, ושיעורו כמלא האטב (= העץ של הסופרים הנועד

לתפישת דפי הקונטרס).

א. שיעור זה אינו מעכב (עפ"י פ"ת). ומובא באחרונים שהיום אין הסופרים מקפידים על ריוח זה,

מפני שאינם משתמשים באטב (ע' חו"א מב, א).

ב. הגליון שבצדדים – אין מפורש שיעורו. ושמא צריך בתחילה כדי לגול היקף המזוזה, כעין

ס"ת (עתוס').

ב. ס"ת שבלה ותפלין שבלו – אין עושים מהן מזוזה, שזו הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה. [אף בלא טעם זה אין רשאי לעשותן מזוזה לכל הדעות; אם משום שפרשיות אלו בס"ת הן סתומות ובמזוזה פתוחות – לפי דעה אחת; אם משום שהתפלין נכתבים על הקלף והמזוזה נכתבת לכחילה על הדוכסוסטוס; אם משום שלהלכה המזוזה טעונה שרטוט ותפלין לא].

ג. הלכה למשה מסיני, תפלין נכתבות על הקלף בצדו הפנימי, הסמוך לבשר. שינה וכתבם על הדוכסוסטוס או על הקלף במקום השער – פסולות. [ורבי אחא מכשיר].

המזוזה נכתבת על הדוכסוסטוס, ובמקום השער. שינה וכתב בקלף – כשרה. [ויש דעת תנאים הפוסלת. ע' שבת עט].

א. הדוכסוסטוס הוא חלק העור הסמוך לבשר, והקלף הוא החלק החיצוני של העור המעובד (רש"י תוס' והערוך). ויש אומרים: הדוכסוסטוס הוא החלק החיצוני והקלף הוא הפנימי (רמב"ם, רמב"ן, רי"ד).

ב. שינה וכתב המזוזה על דוכסוסטוס במקום הבשר – כשר (כ"כ התוס' בתירוץ אחד). והרמב"ם (תפלין א, ח) פסק לפסול.

ג. המזוזה כשרה להיכתב על הגויל (רמב"ן ורי"ן שבת עט). אבל מהגהות אשר"י משמע שאין כותבים מזוזה על הגויל. וכן מבואר ברמב"ם שלמצוה אין נכתבת אלא על הדוכסוסטוס, הלכה למשה מסיני.

והתפלין, משמע בסוגיא בשבת (עט) שפסולות על הגויל. וזה דלא כדברי 'שימוש תפלין' שכתב בשם אב"י שכשרות (תוס' להלן לה. ד"ה שי"ן; פסקי הרי"ד שבת עט. ובשפת אמת להלן פירש כוונתו על עשיית הבית).

ד. תפלין ומזונות נכתבות שלא מן הכתב, מפני שהן שגורות ואין הטעות מצויה בהן.

ה. מזוזה צריכה שרטוט, הלכה למשה מסיני (רב מנימין בר חלקיה). לא שרטוט – מחלוקת חכמים האם פסולה (רב חמא בר גוריא אמר רב) או כשרה (רבי ירמיה משום רבנו [הוא רב. ע' סנהד' לד ועוד]). והלכה כדעה ראשונה. תפלין אינם צריכים שרטוט.

א. אפשר שצריך שרטוט עליון [ובצדדים] כשאר כתיבת פסוקים (עתוס' ועוד).

ב. ספר תורה – ברש"י במגילה, וכן בירושלמי משמע שצריך שרטוט (עפ"י תוס').

ו. רב הונא סבר אסור לישב במטה שספר תורה מונח עליה. ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מותר. כתבו התוס' שהלכה כר"ח [ומבואר ב'הדושי הרשב"א' שכשהספר מונח בשפלות המטה או בקרקעיתה, אסור לדברי הכל לישב בעליונה] ואולם הרמב"ם פסק לאסור. וכ"ה בשלחן ערוך (יו"ד רפב). ואף בשאר ספרים כתבו הפוסקים שאין לישב עמהם בשוה אלא אם הם מוגבהים טפה. ובבית המדרש שהמקום דחוק מותר, והמחמיר – הרי זה משובח (ע' יו"ד רפב, ז).

ז. כתבה אגרת – שלא דקדק בחסרות ויתרות, וי"מ: שלא שרטוט (ערש"י ותוס') – פסולה (גזרה שוה 'כתיבה כתיבה' מספר).

תלאה במקל, או שהניחה אחר הדלת – פסולה (בשעריד). וסכנה היא לו (אם משום שאין הבית משומר, אם משום שעלול להפגע כשהיא בולטת. ערש"י ותוס'). ומצוה להניחה בתוך חלל הפתח.